

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

113. An dispensatione impedimentorum matrimonij sit explicanda copula jam habita? Et quid, si Pontifex dispensaverit cum conditione, dummodo copula non intervenerit? Et an in tali casu non teneantur, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

intentionem sufficientem ad valorem dispensationis, eo quod dispensantis intentio fertur in merita causa, quae proponitur, cuiuscumque tandem persona illa fuerit nec in Dicesi error tollit intentionem sufficientem ad valorem dispensationis, eo quod Pontificis intentio fertur ad Dicesianum proprium eius cui dispensandum est, quicumque tandem ille sit, qui Pontificis dispensationem cum ipso, cui dispensandum est, executurus sit. Confirmatur: nam supponitur, quod si expressum fuisset nomen propriae Dicesis ad hanc gratia dispensationis concessa fuisset per proprium Dicesianum exquenda: sed quando expressio falsi est talis, qua sublata, adhuc maneret voluntas dispensantis, non vitiat dispensationem, vt ex dictis constat, ergo.

Ad cit. cap. de Rescriptis, Res. ibi irritu declarari rescriptum, non quia erratum fuit in nomine dicesis, sed quia ex aliis circumstantiis non potuit sciri persona, pro qua rescriptum impetratum fuit. Ad rationem, negandam, errorem in Dicesi voluntaria reddere dispensationem Pontificis: nam licet illa non sit voluntaria formaliter & expressa, est tamen voluntaria virtualiter & implicita, cum per eam intendat facultatem dispensandi delegare proprio Dicesiano ipsius cui dispensandum est.

Recognosce me ipsum in part. 1. tr. de legib. ref. 36.

RESOL. CXI.

An dispensatio inter consanguineos, vel affines sit subreptitia non facta mentione de copula habita inter eos?

Et an in tali casu non teneantur, qui dispensationem petunt, ad interrogationem ordinarij de copula respondere, sed possint sine peccato negare, imo, & quamvis in rescripto dicatur, si copula non fuerit? Ex part. 10. Ref. 44.

Hic casus frequenter solet accidere: & talem dispensationem esse subreptitiam docuit nouissime Layman. in Theol. mor. lib. 1. tr. 4. c. 22. n. 18. Rebellius lib. 3. q. 5. sect. 4. n. 24. Riccius part. 4. decis. 308. Gaspar de benef. tom. 2. part. 8. c. 3. n. 32. Sanctus part. 1. var. resol. q. 52. & ante illum Sanch. de matrim. tom. 3. lib. 8. disp. 25. n. 8. & alij penes ipsos. Et ratio potissima est: quia id exigit stylus Curiae.

Non reticebo tamen, contraria sententiam esse probabilissimam, & tuta in praxi: & prater Nauartu, Vagan, Otandum, Salzedum, Bernardu Diaz, Henriquez, Costa, Gutierrez, Ceuallos, & Rodrig. docet etiam hanc sententiam absolute ante, & post contractum matrimonij, Basilius Pontius de matr. lib. 8. c. 17. §. 6. n. 31. & post contractum matrimonij Villalobos in sum. tom. 1. tr. 14. disp. 27. n. 7. quia copula illa carnalis, si fuisset expressa, faciliorem reddidisset Pontifici ad dispensandum. Ergo, &c. Et idem in tali casu non teneatur, qui dispensationem petunt, ad interrogationem Ordinarij de copula respondere: sed possunt sine peccato, negare, recedendo in mente. Vt tibi dicam. Imo, & quamvis in rescripto dicatur: Si copula non fuerit, si ea dispensatio sit obtemperata pro foro externo, adhuc valeat, quia negatur: dummodo ea copula non proferatur in externo foro; quia illa clausula intelligenda est iuxta naturam eius dispensationis. Et ita hanc sententiam probabilis etiam vocat Sanch. ubi supra n. 12. Ad argumentum contrariae sententiae ita respondet Villalobos: (Al estilo de la Curia digo, que no es derecho, ni es la qualidad, que conforme a el se deuisa explicar.) Et de tali stylo Curiae valde dubitat Pontius, ubi supra. Notentur haec omnia: quia passim erunt obuia. Tom. III.

RESOL. CXII.

An dispensatio inter consanguineos, vel affines sit subreptitia, non facta mentione de copula? Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Ref. 135.

§. 1. PRO affirmatiua sententia multos Doctores adduxi in 1. part. tract. de legibus, resol. 44. quibus nunc addo Petrum Ochaguiam de Sacram. tr. 4. de matrim. q. 1. n. 4. Homobonum de exam. Eccl. part. 3. tr. 13. c. 11. q. 24. Fillincium tom. 1. tr. 10. part. 2. c. 12. n. 336. & Tannerum ubi infra.

2. Sed negatiua sententia docent plures Doctores, quos citavi, & prater illos hanc sententiam docet etiam ex Dominicanorum familia Ioan. de la Cruz in direct. consci. p. 2. de matrim. §. de dispensationibus, dub. 14. concl. 2. & ex Societ. Iesv Gaspar Hurtado de matrim. disp. 26. difficult. 5. n. 22. & Io. Prappositus in 3. part. D. Thom. q. 8. de dispensationibus matrimon. dub. 6. num. 61. & hanc opinionem probabilem esse docet etiam ex eadem Societate Adamus Tannerus tom. 4. disp. 8. q. 4. dub. 9. num. 169. quia incestus neque est impedimentum, quod ratione sui egeat dispensatione, neque iure praecipitur exprimi, quia non praecipitur iure scripto, vt patet, neque iure introducto, consuetudine, seu stylo Curiae, cum non semper exprimitur ex consilio vitorum doctorum, quamuis aliquando ex consilio aliorum exprimitur, & quando exprimitur, non est causa motiua ad negandam dispensationem consanguinitatis, aut affinitatis; & quamuis sit causa ad concedendam dispensationem cum aliquibus adiacentis, non tamen pertinet ad causam motiuam, quia illa non adduntur pro dispensatione consanguinitatis, aut affinitatis, sed in poenam copulae expressae. Congregatio vero Cardinalium, quae in contrarium adducitur, sequuta est partem probabilem & tutiorem, sed forsitan non probabiliorem, quod si taciturnitas copulae habitae ante commissionem Papae non dirimit dispensationem consanguinitatis, vel affinitatis, multo minus dirimit, seu irritat taciturnitas copulae habitae post commissionem Papae ante expeditionem dispensationis ab Ordinario. Haec omnia Hurtado loco citato, & Praepositus ubi supra, etiam docet styllum Curiae & declarationem Cardinalium procedere in foro exteriori.

3. Verum his non obstantibus ego puto in hac quaestione non esse recedendum a sententia affirmatiua in vtroque foro, propter styllum Curiae, qui in hoc facit ius, non obstant ea quae dixi in p. 1. tract. de legibus, sect. 44.

ante finem huius Res. supra in Res. 91. §. Itaque & in aliis eius not.

Quae hic est Res. ad respondens, & in aliis eius primae not.

Vt in annot. praerita.

RESOL. CXIII.

An in dispensatione impedimentorum matrimonij, sit explicanda copula iam habita.

Et quid, si Pontifex dispensauerit cum conditione, dummodo copula non interuenierit?

Et an in tali casu non teneantur, qui dispensationem petunt ad interrogationem ordinarij de copula respondere, sed possint sine peccato negare copulam, dummodo sit occulta, & secus si fuerit publica.

Et explanatur, quod incestus cum consanguinea non est impedimentum proueniens ex iure natura, neque ex iure Diuino positivo, nec denique ex iure humano indutium. Ex part. 8. tr. 3. Ref. 81.

§. 1. Affirmatiue respondent aliqui, & ideo asserunt, quod dispensatio obtemperata a Pontifice postquam

Sup. hoc in duabus praepostquam

cedentibus
Rel. & in
in Rel. 119.
§. 1. & in
Rel. 121. §.
5. Sed hæc, &
in Rel. 163.
cursum & re-
citantur in
§. 1.

postquam præcessit copula inter consanguineos, vel affines, proflus nulla est, si eius copula nulla mentio fiat in petitione dispensationis, hanc conclusionem tenentur Gutierrez *quæst. Canonic. lib. 2. c. 15. p. 133.* Petrus Ledesma *de matrimon. quæst. 6. art. ult. dub. 2. diff. 2.* & Sanchez 3. tom. *de matrimon. lib. 8. disp. 23.*

2. Probatur *Primo*, quia, ut supra vidimus, id, quod stylus Curia Romanæ, & consuetudo Pontificis observantur in dispensationibus, necessariò observandum est, aliàs dispensatio erit subreptitia; sed stylus Curia Romanæ requirit mentionem prædictæ copulae, cum impetratur dispensatio, ut saltem timore manifestandæ copulae omnes arceantur à copula incestuosa. Quòd consuetudo Pontificis hoc etiam obtinuit, quia manifestato incestu non solet Pontifex dispensare absolute in gradibus affinitatis, & consanguinitatis, sed cum quibusdam conditionibus, & limitationibus, ut exigendo maiorem quantitatem pecuniæ, imponendo aliquam poenitentiam, & aliquod grauen, ut scilicet superstes eo matrimonio soluto ad aliud matrimonium migrare non possit; necessarium ergo est, efficere mentionem copulae præcedentis, ut dispensatio robur obtineat.

3. *Secundo* probatur ex declaratione Cardinalium relata à Marcilla *loco cit.* quæ hoc eleganter explicat his verbis: Congregatio Cardinalium Concilij censuit, dispensationem censi subreptitiam, si inter consanguineos, vel affines, vel spiritali cognatione coniunctos carnalis copula præcessisset, cuius mentionem in supplicatione non fecissent.

4. Probatur etiam hæc opinio, eo quòd incestus cum propria consanguinea est impedimentum; ergo est exprimentum, quam opinionem tenet gloss. in *cap. de incestu 35. quæst. 3. gloss. final. in cap. si quis viduam 32. quæst. 7.* Hostiensis & Abbas in *cap. 1. de eo qui cognovit consanguineam uxoris. Angelus in summa, verb. incestus §. ultimo.* Anton. Cuchus *lib. 5. maior. instit. tit. 12. n. 27. & 28. text. in cap. quia circa, de consanguinit. & affinit. vbi dicitur faciendam esse mentionem Summo Pontifici de omni eo, quòd illum reddat difficiliorem ad dispensandum, sequitur Iason in l. 1. num. 2. C. si contra ius, vel vii. public. ex traditis in *cap. dudum, de elec. & cap. super literis, & cap. postulasti, de rescriptis.* Curt. lun. *conf. 27. in fine, conf. 32. in fine, conf. 83. Præsupponitur in factio, num. 9.* Crauer. *conf. 296. col. 4. & respons. pro republica Savib. num. 124.* Decius *conf. 541. num. 20.* Gozadin. *conf. 6 num. 6.* vbi dicitur, quòd subreptio inducitur, quando vel ratione iuris tertij, vel ob ius commune, non fit mentio alicuius, quod potest inducere Principem ad non concedendum.*

5. Sed hoc non obstante, non desunt Doctores negatiuam sententiam tenentes. Et ita, me citato; hanc sententiam tenent nouissimè Auersa *de sacram. Matrimon. quæst. 19. sect. 6.* vbi alios plures adducit. quibus ego addo Ochagavian *tract. 4. de sacrament. Matrimon. dispens. quæst. 11. numer. 4.* Perez in *matrimon. disput. 46. sect. 6. per totam.* Præpositum in 3. part. *quæst. 8. de dispensat. matrimon. dub. 6. n. 41.* Hurtadum *de matrimon. disp. 26. diff. 5. num. 23.*

6. Dicendum est igitur in nostro casu, dispensationem non esse subreptitiam tacita copula, quia incestus non est impedimentum habitus cum consanguinea, secundum veriore opinionem, teste Sanchez *de matrimon. lib. 7. disputat. 15. num. 16. & lib. 8. disputat. 25. num. 8.* Ergo si non est impedimentum, non est declarandum. Incestus autem cum affinis licet præter impedimentum, est

amen abrogatum ob contrariam consuetudinem, neque vlla eget dispensatione, ut probat Sanchez *d. lib. disputat. 17. vbi num. 9. & præcedentibus*, de hoc latè. Quòd verò incestus cum propria consanguinea nullum sit impedimentum, probatur, quia non est impedimentum proueniens ex iure naturæ, neque ex iure diuino positio, nec denique ex iure humano inductum. Igitur nec impedit, nec dirimit, nec est exprimentum in precibus, cum nullo modo sit impedimentum incestus cum propria consanguinea, ut docet Couarruias in *epitome 2. part. cap. 6. n. 9. vers. Qua in re.* Veracruz in *speculo, 1. part. art. 23.* Florentin. 3. part. tit. 1. cap. 16. §. 4. Castro *lib. 1. de potestate, l. penal. cap. 7.* vbi dicunt hanc esse communem, sequitur Cordub. in *quæstion. lib. 1. q. 12.* Ledesma *de matrimon. in 7. quartis, quæst. 60. art. 4.* Matienz. in *rubric. tit. 1. lib. 5. noua collect. gloss. 1. num. 138.* Ergo non est faciendum mentio copulae cum propria consanguinea, & sine oppressione illius valet dispensatio, ut tradit Nauar. in *summ. cap. 22. n. 65.* docens se nunquam vidisse incestuosos petere dispensationem ad contrahendas nuptias. Valet ergo dispensatio suppressa copula in precibus oblati, vel supplicatione, ut etiam affirmat idem Nauarr. *conf. 8. & duobus seqq. in 2. edu. tit. de consanguinit. & affinit.* cum non sint narranda, nisi quæ iura præcipiunt, quamuis illius conditionis sint, ut illis expressis difficultus Papa dispensaret. At nullo iure cauetur quòd exprimat copula incestuosa. Ergo, &c.

7. Ad argumenta verò contraria, respondendum est, *Primo*, incestum cum consanguinea secundum veriore, non esse impedimentum cum affine, licet fuerit impedimentum olim, hodie per non vsum esse omninò sublatum. Ad resolutiones sacrae Congregationis respondent Henriquez & Sà, ac Læ. Zechius, & alij *obisupra*, procedere quando incestus fuit publicus, secus quando est occultus, tunc enim non est subreptitia dispensatio, etiam si dolose occultetur incestus. Henriquez *d. cap. 2. num. 2. lit. E. & n. 6. 8. ceterum.*

8. Quin etiam addit Sà *verb. dispensatio, n. 10.* quamuis dicat: Ordinario in dispensatione, ut dispenseret, nisi copula præcessisset, velle Summum Pontificem, ut non dispenseret, si consuet legitime copulam non esse occultam in foro exteriori, vbi reus non tenetur dicere verum, nisi iuridicè interrogato post sufficientia indicia. Vnde non habent repositiones sacrae Congregationis locum in foro conscientia, quando copula incestuosa est occulta, sed in foro exteriori, quando occulta non est.

9. Neque vrget argumentum de stylo Curia, quod magni pendit Mepoch. *conf. 316. n. 12.* dicens tunc variari gratiam, quando supprimuntur, vel falsò narrantur qualitates, quæ secundum clarum iuris dispositionem, vel secundum stylum Curia narrandæ sunt. Ad quod respondet Ceual. *quæst. 737. num. 19.* Nauarrum, qui diu Romæ fuit, ibique ætatis suæ centesimum impleuit annum, de tali Curia stylo, an fortè esset, non deposuisse, neque illius Henriquez, & Sà, qui Romæ scripserunt, mentionem faciunt.

10. Notandum est tamen quòd in ista sententia, vt obseruat Villalobos in *summa, tom. 1. tract. 14. dub. 27. numer. 7.* Se ha de aduerit, que si el Papa dispensa debaxo de condition. Dummodo copula non interuenierit, en tel caso esta clausula se ha de entender, segun la materia de la dispensacion, como dizen Sanchez, y Sà, de fuerie que si la dispensacion se concede en el fuero exterior, no tienen obligacion de confessar la copula, sino es que se les progumie auendo precedido indicios, o insamia, como dice Enrighet, & Leg.

De Dispensationibus. Ref. CXIV. &c. 245

et in el cometo dice, que no se suele esta clausula poner...

RESOL. CXIV.

An saltem copula sit exprimenda, quando habita fuit...

Pro responsione huius dubij, apponam ea, que circa illud docet Aueria de sacramentis...

Verum si adhuc aliae sufficientes cause, dispensationis, que solae absque allegatione copulae...

Tom. 111.

hit potius a dispensatione concedenda. Et ideo, quando copula allegatur pro causa, debet exponi cum...

Unde non deseram hic apponere verba Villalobos in summa, tom. 1. tract. 14. diffie. 27. n. 70. ubi sic ait...

Et tandem Portel in respons. moral. tom. 2. cas. 49. num. 11. hanc sententiam firmavit, sic asserendo. In obtinenda dispensatione exprimenda est necessarium...

RESOL. CXV.

An qui copulam habuit, ut facilius possit a Summo Pontifice dispensationem obtinere, teneatur hanc intentionem explicare...

Et notatur, quod quando copula fuit habita post concessionem dispensationis per Pontificem factam, ante tamen quam ordinarius illam exequatur...

X 3

Et

ANNAE MARIAE... MARIAE... MARIAE...

Sup. hoc sit pra in fine §. 1. huius Ref. & infra in Ref. eq. §. sed quid.